

57. POLITIEK EN WETGEVEND KADER, ACTOREN EN INFRASTRUCTUREN VAN HET HULPBRONNEN- EN AFVALBEHEER

Inhoudstafel

1.	Inleiding	2
2.	Betrokken actoren	2
2.1.	Politieke verantwoordelijken	2
2.1.1.	Europese Unie	2
2.1.2.	Federale staat.....	3
2.1.3.	Gewest.....	3
2.2.	Politieke en administratieve verantwoordelijke	4
2.2.1.	Leefmilieu Brussel	4
2.3.	Operationele verantwoordelijken	4
2.3.1.	Net Brussel	4
2.3.2.	Gemeenten	5
2.3.3.	Interregionale Verpakkingscommissie	5
2.3.4.	Private professionele actoren van het afvalbeheer	5
2.3.5.	Verenigingsleven	6
2.3.6.	Burgers	6
2.3.7.	Socio-economische actoren.....	7
3.	Wetgevend kader/Plannen en programma's op internationaal, communautair, nationaal en regionaal niveau	7
3.1.	Europese reglementering en actieplannen.....	7
3.1.1.	Kaderrichtlijn betreffende afvalstoffen	7
3.1.2.	Verpakkingsrichtlijn	9
3.1.3.	Richtlijn betreffende het storten van afvalstoffen	10
3.1.4.	Richtlijn betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur	10
3.1.5.	Richtlijn betreffende autowrakken	10
3.1.6.	Richtlijn betreffende batterijen en accu's	11
3.2.	Federale reglementering en plannen	11
3.2.1.	Federale roadmap voor de Circulaire Economie	11
3.3.	Gewestelijke reglementering en plannen	11
3.3.1.	Ordonnantie van 14 juni 2012 betreffende afvalstoffen	11
3.3.2.	Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende het beheer van afvalstoffen (Brudalex).....	12
3.3.3.	Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan	12
3.3.4.	Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE).....	13
3.3.5.	Ontwerp van Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO)	14
3.3.6.	Gewestelijk plan 'Tegen 2025 naar een koolstofarm Brussels Gewest'	14

3.3.7.	Gewestelijk Lucht-Klimaat-Energieplan.....	14
3.3.8.	Good Food-strategie – 'Naar een duurzaam voedingssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest'	14
3.3.9.	Gewestelijk plan voor openbare netheid	14
3.3.10.	Plannen van de andere Gewesten.....	15
4.	Afvalbeheerinfrastructuren en verwerkingsketens.....	15
4.1.	Sorteercentrum voor PMD en papier-karton	15
4.2.	Composteercentrum	16
4.3.	Gewestelijke verbrandingsoven van Brussel-Energie.....	16
4.4.	Containerparken, PROXY CHIMIK-inzamelpunten en glasbollen	17
4.5.	Recy-K 21	17
4.6.	De inzamel-, sorteer- en verwerkingsinfrastructuur van de sociale economie.....	17
4.7.	Biomethanisatie.....	18
4.8.	Storten.....	18

1. Inleiding

Het beleid inzake afvalbeheer is de voorbije drie decennia sterk geëvolueerd. Van een benadering gebaseerd op de minimalisering van de impact op het milieu en de gezondheid in verband met de afvalverwerking, evolueert het beleid inzake afvalbeheer naar een meer preventieve benadering, gericht op een duurzamer beheer van de hulpbronnen. Het nieuwe Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, goedgekeurd in 2018, weerspiegelt deze evolutie, net zoals de recente goedkeuring – op Europees, Belgisch en Brussels niveau – van maatregelen die tot doel hebben de circulaire economie te ontwikkelen.

In de praktijk houdt het hulpbronnen- en afvalbeheer een keten van actoren in, van de gezinnen tot de verwerkingsinstallaties, via de personen die instaan voor de afvalinzameling. Deze actoren passen in een bepaald wettelijk en infrastructureel kader, dat hun verantwoordelijkheden en de omvang van hun verplichtingen definieert. Deze fiche stelt de actoren, het wettelijke en administratieve kader voor, evenals de infrastructuur die instaan voor de sortering, inzameling en verwerking van de hulpbronnen en afvalstoffen in het Brussels Gewest.

2. Betrokken actoren

2.1. Politieke verantwoordelijken

2.1.1. Europese Unie

De Europese Unie stelt een reeks wettelijke documenten op om het beleid inzake afvalbeheer binnen de Unie te harmoniseren en de door het afvalbeheer gestelde uitdagingen aan te gaan. De Europese Raad in samenspraak met het Europees Parlement keurt de nieuwe reglementen, richtlijnen en strategische plannen toe, die van toepassing zijn op de EU.

De eerste richtlijnen inzake afvalstoffen werden goedgekeurd in de jaren 1970 en begin jaren 1980 om de verwijdering en het beheer te reglementeren – met name de grensoverschrijdende overbrenging – van bepaalde stoffen die giftige of gevaarlijke afvalstoffen vormen, met name afkomstig van de industrie. In 1975 werd de eerste kaderrichtlijn inzake afvalbeheer goedgekeurd. Vanaf de jaren 1980 stonden de bekommernissen rond de verschillende bronnen van milieuverontreiniging en hun impact op de

menselijke gezondheid centraal. Als reactie is de Europese wetgeving uitgebreid en verstrengd, om de luchtverontreiniging door verbrandingsinstallaties te verminderen, om de aanwezigheid van bepaalde gevaarlijke stoffen in de voeding te beperken, om de gevaarlijke stoffen in batterijen en accu's te vermijden, of nog om de verwerking van radioactief afval te controleren. Vervolgens hebben de bekommernissen rond de verwerking van gevaarlijke stoffen en de reflectie over de afvalverwerkingsmethoden – verbranding, storting – geleid tot de goedkeuring van nieuwe richtlijnen. De jaren 1990 zagen ook de ontwikkeling van een wetgeving inzake bijzondere afvalstromen: verpakkingsafval, batterijen en accu's, afgedankte voertuigen. Deze benadering per stroom heeft een evolutie gekend om in 2008 te leiden tot de goedkeuring van een wetgeving, die de principes van de uitgebreide verantwoordelijkheid van de producenten en de te bereiken objectieven op gebied van recycling in de hele Unie tegen 2020 preciseert. De laatste richtlijnen hebben betrekking op elektrische en elektronische apparatuur, om er de aanwezigheid van bepaalde gevaarlijke stoffen te beperken of om de modaliteiten van hun verwerking te preciseren van zodra de levenscyclus van deze apparaten ten einde loopt.

De momenteel van kracht zijnde beginselen van de Europese reglementering zijn dus opgenomen in de Kaderrichtlijn 2008/98/EG van 19 november 2008 (cf. 3.1. Europese reglementering en actieplannen).

De strategie van de EU berust tevens op de Verordening nr. 1013/2006 inzake de overbrenging van afvalstoffen (met name tussen Lidstaten), evenals de richtlijnen inzake de afvalverwerkingsactiviteiten (zoals de Richtlijn 1999/31/EG inzake het storten van afvalstoffen). En ten slotte zijn er zeven specifieke teksten die de verschillende stromen bespreken, zoals zuiveringsslib, verpakkingen, batterijen, enz.

Het 'Pakket Circulaire Economie', door de Europese Commissie goedgekeurd in 2018, bestaat uit een Actieplan Circulaire Economie en een 'wetgevend pakket' bestaande uit de herziening van 6 richtlijnen over afvalstoffen.

2.1.2. Federale staat

De Belgische Federale staat heeft maar weinig bevoegdheden op het vlak van afvalstoffen, aangezien de meeste naar de Gewesten overgeheveld werden. Toch blijft hij bevoegd voor het bepalen van de normen van in de handel gebrachte producten, de wettelijke garantie, de btw op de producten en diensten (waaronder herstellingen), kernafval en bepaalde milieubelastingsmaatregelen. De internationale doorvoer van afvalstoffen is een geregionaliseerde bevoegdheid, die op een interfederale manier beheerd wordt door de Interregionale Verpakkingscommissie (IVC).

Om productnormen op te stellen, onderzoekt de Federale staat de milieu-impact van de producten over hun hele levenscyclus, legt hij juridische normen op en werkt hij samen met de Gewesten om hun initiatieven te coördineren. In oktober 2016 heeft de Federale staat een Roadmap voor de circulaire economie voorgesteld. Dit document bundelt 21 maatregelen die vóór het einde van 2019 geïmplementeerd moeten zijn, gaande van de ontwikkeling van innovatieve economische modellen ter bevordering van het eco-ontwerp, tot de steun bij herstellingen, via een betere productgarantie voor de consumenten.

2.1.3. Gewest

De Gewestregering is het uitvoerend orgaan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest : hij definieert de modaliteiten voor de toepassing van door het Brussels Parlement uitgevaardigde wetten en voert het beleid van het Gewest uit.

De ministers die lid zijn van de Brusselse Gewestregering staan in voor het beheer van de kwesties gedefinieerd volgens de verdeling van de regionale bevoegdheden. Wat het hulpbronnen- en afvalbeheer in het Brussels Gewest betreft, gaat het om de respectievelijke bevoegdheden Milieu, Afval en Openbare Netheid.

2.2. Politieke en administratieve verantwoordelijke

2.2.1. Leefmilieu Brussel

Artikel 3 van het Koninklijk Besluit van 8 maart 1989 tot oprichting van het Brussels Instituut voor Milieubeheer preciseert de wettelijke basis die de algemene taken van Leefmilieu Brussel (LB) definieert, met name op gebied van afvalstoffen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

- het controleren, bewaken en bestrijden van lucht-, water- en bodemverontreiniging, geluidshinder en afvalverwijdering;
- het oprichten en beheren van een databank in verband met milieubeheer (en energiebeheer);
- het opmaken, controleren, organiseren en voorstellen aan de Executieve van een afvalstoffenplan;
- het aanmoedigen van recyclage en hergebruik van afvalstoffen.

Leefmilieu Brussel is het bestuur belast met de tenuitvoerlegging van de gewestelijke bevoegdheid inzake afvalstoffen. In dit kader houdt Leefmilieu Brussel zich bezig met de planning en uitvoering van het afvalstoffenbeleid, met name de opstelling, toepassing, opvolging en evaluatie van het afvalplan. Deze taak omvat de uitvoering van strategische studies, de communicatie en de sensibilisering rond afvalpreventie (met name door hergebruik en herstelling), evenals het beheer van de UPV-mechanismen en de niet aan een UPV onderworpen stromen.

Leefmilieu Brussel staat tevens in voor:

- het beheer van en de rapportering over de statistieken inzake afvalstoffen;
- de voorbereiding en de opstelling van de milieuwetgeving inzake afvalstoffen;
- de toelatingen (levering van de milieuvergunningen voor de afvalbeheeractiviteiten ondernomen op het gewestelijke grondgebied en de controles en sancties van de milieu-inbreuken op het vlak van afvalstoffen);
- het beheer van de subsidies aan de sociale economie die actief is op het vlak van hulpbronnen-afvalstoffen;
- de coördinatie van het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE).

2.3. Operationele verantwoordelijken

2.3.1. Net Brussel

Net Brussel is belast met de openbare netheid en het operationele beheer van het huishoudelijk afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit organisme zorgt voor de netheid van de straten en de inzameling van het huishoudelijk afval. Het ANB stelt ook zijn diensten ter beschikking van privéondernemingen via een handelsovereenkomst inzake afvalverwijdering.

Een gedeelte van de nuttige toepassing van de afvalstoffen op het grondgebied van het BHG loopt via de verwerkingsfilialen van Net Brussel:

- Brussel-Compost (composteercentrum) verwerkt groenafval opgehaald door Net Brussel evenals tuinafval aangeleverd door gemeenten en tuinbouwprofessionals.
- Recyclis (sorteercentrum) sorteert verpakkingsafval uit PMD en papier-karton selectief opgehaald bij Brusselse gezinnen, ondernemingen, handelszaken en scholen.
- Brussel-Energie (verbrandingsoven) verbrandt huishoudelijk afval of gelijkgesteld restafval.

Net Brussel beheert ook de Recyparks, d.w.z. voor particulieren en professionals bestemde containerparken. Er zijn twee gewestelijke containerparken (Rupelstraat in Brussel en Britse Tweedelegerlaan in Vorst) en twee gemeentelijke containerparken (Oudergem en Sint-Pieters-Woluwe). Sommige gemeenten bieden hun inwoners, in samenwerking met Net Brussel, een buurtdienst aan in de vorm van mobiele containerparken om zich van hun grofvuil te ontdoen.

Wat de inzameling van glas en speciale of gevaarlijke producten betreft, beheert Net Brussel de glasbolsites evenals de PROXY CHIMIK-inzamelpunten.

Het project RECY-K wordt eveneens door Net Brussel gedragen. Dit gewestelijke platform dat meerdere actoren van het domein van de circulaire economie en sociale economie samenbrengt, is gespecialiseerd in het hergebruik, de herstelling en de recycling van afvalstoffen/hulpbronnen. Het gaat ook om een opleidings- en ondersteuningsruimte voor de socio-professionele herintegratie.

2.3.2. Gemeenten

De gemeentewet kent de gemeenten een uitgebreide bevoegdheid toe op het vlak van openbare netheid. Deze bevoegdheid omvat met name de volgende activiteiten op de gemeentelijke wegen: vegen, reinigen van rioolkolken, ledigen van stedelijke vuilnisbakken, wegnemen van sluikstorten, graffiti, uitwerpselen van honden, enz. De gemeenten hebben ook een repressiebevoegdheid, met name ten aanzien van sluikstorten.

De gemeenten beschikken echter niet over bevoegdheden inzake afvalstoffen. Toch organiseren sommige gemeenten activiteiten rond de inzameling van afval bij hun burgers, vooral dan op het vlak van grofvuil en klein chemisch afval, door inzamelingen aan huis of via mobiele of vaste containerparken.

2.3.3. Interregionale Verpakkingscommissie

De Interregionale Verpakkingscommissie (IVC) is een openbare instelling die door de 3 gewesten van het land (Waals Gewest, Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest) gezamenlijk in het leven geroepen werd om een geharmoniseerd beheer van het verpakkingsafval te verzekeren.

Deze Commissie heeft de volgende taken: het goedkeuren van de algemene plannen voor de preventie van verpakkingsafval, het verlenen van de erkenningen aan de organismen Fost Plus en Val-i-Pac, het verifiëren van de valorisatie- en recyclingpercentages gerapporteerd door de verpakkingsverantwoordelijken en erkende organismen, en het controleren van de bepalingen van het samenwerkingsakkoord door de verpakkingsverantwoordelijken, erkende organismen enz.

Als gevolg van de zesde staatshervorming vervult de IVC sinds 1 januari 2015 de rol van Belgische autoriteit bevoegd voor de doorvoer van afvalstoffen. De IVC is dus betrokken bij de kennisgevingsprocedures voor de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen, indien deze door België doorgevoerd worden (d.w.z. een overbrenging van afvalstoffen gegenereerd buiten het Belgisch grondgebied en niet bestemd om in België verwerkt te worden).

2.3.4. Private professionele actoren van het afvalbeheer

Naast Net Brussel spelen ook privéondernemingen een rol op alle niveaus van het afvalbeheer, zowel op het vlak van sensibilisering als financiering, inzameling, sortering, recycling en hergebruik.

2.3.4.1. Actoren van de inzameling van niet-huishoudelijk afval

Er zijn enkele honderden actoren op het Brussels grondgebied actief op het vlak van de inzameling van niet-huishoudelijk afval¹. De meeste van deze tussenkomende partijen brengen het ingezamelde afval (restafval, papier-karton) naar grotere bedrijven – recuperatiediensten of sorteercentra zoals SITA, RENEWI, Geocycle – die zorgen voor de recycling, nuttige toepassing of verwijdering naargelang de stromen. Deze actoren worden meer bepaald vertegenwoordigd door de federatie van de bedrijven van de circulaire economie: Go4Circle en door de federatie van de bedrijven die actief zijn op het vlak van recuperatie en recycling.

2.3.4.2. Bedrijven van de sociale economie die actief zijn op het vlak van hergebruik

De bedrijven van de sociale economie zoals Terre, Spullenhulp, Oxfam Solidariteit, Emmaüs-La Poudrière, het Leger des Heils, enz.² zijn actief op het vlak van hergebruik. Deze actoren worden met name vertegenwoordigd door de federatie Ressources (<https://www.res-sources.be/>). Het label Rec'Up wordt toegekend aan de Waalse en Brusselse actoren van de tweedehandssector, die zich inzetten

¹De lijst van de in het BHG toegestane installaties voor het inzamelen en verwerken van afval http://app.leefmilieubrussel.be/lijsten/?nr_list=PE_COL_TRAIT_DECH_1

²De inventaris van de bedrijven van de sociale economie is terug te vinden op: <https://www.res-sources.be/>

voor de opvolging van kwaliteitsnormen. De gelabelde bedrijven zetten zich in voor het professionaliseren van alle aspecten van hun processen: inzameling, sortering, herstelling, recycling en verkoop.

De inzameling gebeurt op vrijwillige basis, hetzij door aflevering (door de gezinnen of bedrijven) bij de inzamelpunten in winkels of in wijkbollen, hetzij door verwijdering indien het bedrijf in deze dienst voorziet.

Momenteel zijn de vier belangrijkste, door de vereniging geïdentificeerde ketens: huishoudtoestellen, grofvuil, textiel en informatica. De selectieve afbraak en het hergebruik van bouwafval (keramiek, stenen, bakstenen, houtwerk, radiatoren, deuren, raamwerk, verlichting, ...) is ook een keten in ontwikkeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

2.3.4.3. Organismen die de inzameling en recycling van aan de UPV onderworpen afvalstoffen beheren

In het Brussels Hoge Gewest zijn bepaalde afvalstromen onderworpen aan het principe van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) (zie Leefmilieu Brussel, 2018). Dit betekent dat voor bepaalde afvalstromen (papier-karton, verpakkingen, minerale oliën, batterijen en accu's, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA), banden, afgedankte voertuigen) de wet de producent of de importeur verplicht om de afvalstoffen van de producten die hij in de handel gebracht heeft, terug te nemen om een doeltreffend beheer te verzekeren en om de doelstellingen inzake hergebruik en nuttige toepassing te bereiken.

In de praktijk zamelt hij ofwel zelf de afvalstoffen in, eventueel via tussenkomst van de detailhandelaars die het oude product terugnemen bij aankoop van een nieuw product, ofwel vertrouwt hij deze taak toe aan door de sector opgerichte beheerorganismen.

De organismen die de inzameling en recycling van afvalstoffen beheren afkomstig van een specifieke, aan de UPV onderworpen sector:

- Recupel: afval van huishoudelijke en professionele elektrische en elektronische apparatuur;
- Bebat: batterijen en accu's, zaklampen, loodhoudende startbatterijen;
- Bebat en Febelauto: industriële batterijen en elektrische voertuigen;
- Valorlub: niet voor voeding bestemde oliën;
- Febelauto: afgedankte voertuigen;
- Recytyre: oude banden;
- Fost Plus: huishoudelijk verpakkingsafval;
- Val-I-Pac: niet-huishoudelijk verpakkingsafval;
- PV Cycle Belgium: fotovoltaïsch afval (nieuwe UPV nog niet actief)

Valorfrit en Pharma.be zijn geen volwaardige UPV-organismen meer, maar zijn onderworpen aan bepaalde contractuele verplichtingen.

2.3.5. Verenigingsleven

Het verenigingsleven is historisch gezien erg aanwezig in de sector van de afvalstoffen en hulpbronnen. Zo kunnen we hier bv. BRAL, IEB, RCR, Zero Waste Belgium, Oxfam, Réseau Idée, Worms, Netwerk van Compostmeesters, enz. aanhalen.

In deze sector nemen de sensibilisering en educatie een belangrijke plaats in. De Milieueducatie (ME) maakt het mogelijk om burgers vertrouwd te maken met de milieuproblematiek, met name afval. Réseau Idée, erkend door Leefmilieu Brussel als 'Brussels Informatiecentrum voor ME', komt met name in scholen tussen om de kinderen te sensibiliseren.

2.3.6. Burgers

De Brusselaars hebben een grote verantwoordelijkheid in het correcte beheer van de hulpbronnen en afvalstoffen door voorkeur te geven aan de aankoop van duurzame producten en diensten, door te zorgen voor een goede sortering van de afvalstoffen aan de bron en door het hergebruik en de herstelling van hun uitrustingen (huishoudtoestellen, meubilair, textiel, gereedschap, enz.) te bevorderen.

Hun bewustmaking heeft een invloed op hun consumptiepatroon, en dus op de consumptie van de hulpbronnen en de emissies van afvalstoffen.

Bovendien zien we elk jaar meer burgerinitiatieven, informele groepen en feitelijke verenigingen, die zich inzetten voor de maatschappelijke overgangsiniciatieven, waarvan er velen een luik opgenomen hebben dat verband houdt met het duurzame beheer van de hulpbronnen en afvalstoffen: Repair Cafés, gedeelde composten, do-it-yourself leerworkshops en andere informele ruil-, deel- en schenkingsnetwerken. Deze initiatieven kaderen in een culturele 'nul afval'-beweging, die aansluit bij de internationale 'zero waste'-beweging.

2.3.7. Socio-economische actoren

Ook de ondernemingen (kantoren, handelszaken, horeca, scholen, ziekenhuizen, enz.) genereren afval. Net zoals voor de burgers speelt de bewustmaking van de socio-economische actoren een zeer grote rol bij hun consumptiepatroon waarbij ze afval genereren en natuurlijke hulpbronnen verbruiken. Daarom mag de sensibilisering van deze doelgroepen niet verwaarloosd worden.

Deze actoren worden vertegenwoordigd door hun respectieve federaties: UCM, BECI, Agoria, Essenscia, HoReCa, Comeos, Febiac, CBBH, enz.

3. Wetgevend kader/Plannen en programma's op internationaal, communautair, nationaal en regionaal niveau

3.1. Europese reglementering en actieplannen

Het Europese afvalrecht is momenteel in hervorming met de goedkeuring in 2018 van het wetgevende luik van het 'Pakket Circulaire Economie', dat in 2015 door de Europese Commissie voorgesteld werd.

Het gaat om een pakket herziene maatregelen over de circulaire economie, met vier wetgevende voorstellen inzake afvalstoffen (Waste Package) en een actieplan in de vorm van een mededeling van de Commissie. Deze hervorming van de wetgeving omvat de wijzigingen van de volgende richtlijnen:

- Waste Framework Directive: Kaderrichtlijn 2008/98/EG betreffende afvalstoffen;
- Packaging and Packaging Waste Directive: Richtlijn 94/62/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval;
- Landfill Directive: Richtlijn 1999/31/EG betreffende het storten van afvalstoffen;
- WEEE Directive: Richtlijn 2012/19/EU betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur,
- Richtlijn 2000/53/EG betreffende autowrakken, en
- Richtlijn 2006/66/EG betreffende batterijen en accu's, alsook afgedankte batterijen en accu's.

De goedkeuring van het Waste Package zal een aanzienlijke hervorming van het Brusselse afvalrecht vragen om het af te stemmen op het Europese recht. De omzetting zou ook de positie van België – en van het Brussels Gewest – kunnen versterken als één van de meest performante lidstaten op het vlak van afvalbeheer en bevordering van een doeltreffende circulaire economie, die socio-economische baten oplevert.

Voor het Brussels Gewest moet Leefmilieu Brussel er op toezien dat het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan (dat ter goedkeuring voorligt) overeenstemt met deze nieuwe Europese wettelijke bepalingen. De essentiële wijzigingen zullen hieronder aangehaald worden voor elk van de gewijzigde richtlijnen.

3.1.1. Kaderrichtlijn betreffende afvalstoffen

De Kaderrichtlijn 2008/98/EG³ betreffende afvalstoffen, die in 2008 goedgekeurd werd, is de referentietekst voor wat de afvalreglementering in Europa betreft. De richtlijn heeft een reeks nieuwe

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R0098&from=NL>

concepten ingevoerd en nieuwe doelstellingen vastgelegd, die volledig in rechte lijn liggen met de acties voorzien door de thematische strategie, met name via:

- de invoering van een beheerhiërarchie op 5 niveaus als leidraad inzake afvalpreventie en -beheer (ladder van Lansink);
- de definitie van recyclingdoelstellingen voor bepaalde afvalstoffen zoals met name huishoudelijk afval en bouwafval;
- de uitwerking en implementatie van afvalpreventieprogramma's;
- preciseringen aangebracht aan het concept van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid;
- een versterking van de verantwoordelijkheid van de afvalproducent (principe van de vervuiler betaalt);
- de toevoeging aan de definitie van afvalstoffen van de concepten bijproduct en secundaire grondstof, en de toevoeging van een reeks definities die betrekking hebben op de beheeractiviteiten;
- de invoering van een kenmerk 'einde-afvalfase' in de vorm van een na te leven criterium;
- de opname van een energie-efficiëntiecriterium voor de verbrandingsovens voor huishoudelijk en gelijkgesteld afval dat, indien het nageleefd wordt, de herclassificatie van de eliminerende verbranding tot nuttige toepassing mogelijk maakt;
- de intrekking van de richtlijnen betreffende de gevaarlijke afvalstoffen en afgewerkte oliën en de opname van hun bepalingen in de richtlijn 2008/98/EG.⁴

Deze richtlijn werd omgezet in de Brusselse ordonnantie van 14 juni 2012.

Het Pakket Circulaire Economie houdt de volgende wijzigingen in:

Definitie van gemeentelijke afvalstoffen (art. 3): het Europese recht definieert het begrip gemeentelijke afvalstoffen als de huishoudelijke afvalstoffen en alle afvalstoffen die qua aard en samenstelling vergelijkbaar zijn met die welke de gezinnen kunnen produceren, ongeacht of ze nu door gezinnen, bedrijven, besturen enz. geproduceerd worden. De afvalstoffen van afgedankte voertuigen, bouw- en sloopafval, productieafval en bosbouwafval zijn hier evenwel van uitgesloten.

De voor gemeentelijke afvalstoffen verplichte doelstellingen op het vlak van recycling en voorbereiding voor hergebruik (per gewicht): 55 % in 2025, 60 % in 2030, 65 % in 2035. De doelstelling zal voor 2035 herbekeken worden. De wijziging is tweeledig. Ten eerste heeft de nieuwe definitie van de gemeentelijke afvalstoffen tot gevolg dat het toepassingsgebied van de recyclingdoelstellingen uitgebreid wordt tot de afvalstoffen van de bedrijven, terwijl dit tot nog toe beperkt was tot de huishoudelijke afvalstoffen. Ten tweede bevat de richtlijn ook een nieuwe berekeningsmethode van de percentages van hergebruik en voorbereiding voor hergebruik. Hierbij wordt ofwel uitgegaan van de output of sorting (d.w.z. het gewicht van de afvalstoffen aan de uitgang van de sorteercentra, gecorrigeerd voor het deel van dit gewicht dat niet gerecycleerd zal worden), ofwel van de input of final treatment process (d.w.z. het gewicht aan de ingang van de eindinstallatie voor recycling). Dankzij deze unieke methode zullen de berekeningsmethoden van de percentages door de verschillende lidstaten uniform gemaakt kunnen worden en zullen hun prestaties beter met elkaar vergeleken kunnen worden. Bovendien worden de lidstaten verplicht om erop toe te zien dat de gescheiden ingezamelde afvalstoffen niet verbrand worden. Verplichting om het biologisch afval gescheiden in te zamelen vanaf 1 januari 2024 en het textielafval en het klein gevaarlijk afval vanaf 1 januari 2025, wat een impact zal hebben op het BHG. Doelstellingen met betrekking tot het hergebruik en de recycling van deze stromen zullen pas vanaf 2025 gedefinieerd worden.

Algemene bepalingen over de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (artikel 8a): de richtlijn definieert de algemene regels die toegepast moeten worden op de collectieve systemen van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en de controle die de overheid dient uit te oefenen op de eco-organismen. De kosten op het vlak van openbare netheid en preventie kunnen voortaan inbegrepen worden, en een eco-modulatie van de bijdragen wordt gesuggereerd.

Definitie van einde-afvalcriteria (end of waste) (artikel 6): de Commissie moet einde-afvalcriteria uitwerken op het niveau van de lidstaten om te evalueren of er Europese criteria nodig zijn voor verschillende soorten afvalstoffen. De lidstaten kunnen nationale criteria uitwerken, die ze aan de Commissie moeten meedelen. Indien er geen criteria op Europees niveau bestaan, kunnen de lidstaten

⁴<http://environnement.wallonie.be/enviroentreprises/pages/etatenviindustrie.asp?doc=syn-gen-glo>

geval per geval beslissen of de afvalfase via andere instrumenten evalueren die niet aan de Commissie meegedeeld moeten worden.

Preventie en voorbereiding voor hergebruik: preventie: wat de voedselverspilling betreft, zal de Commissie in 2023/2024 preventiedoelstellingen voorstellen om de voedselverspilling in de EU tegen 2030 te halveren, overeenkomstig de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling. Een Europese evaluatiemethode zal als voorbeeld kunnen dienen voor België dat al doelstellingen ingediend heeft.

3.1.2. Verpakkingsrichtlijn

De Richtlijn 94/62/EG (gewijzigd door de Richtlijn 2004/12/EG) heeft tot doel de nationale praktijken inzake beheer van verpakkingsafval te harmoniseren door het implementeren van preventiemaatregelen (bijvoorbeeld het stimuleren van de ontwikkeling van hergebruik van verpakkingen) en het invoeren van systemen voor terugname, inzameling en nuttige toepassing van verpakkingsafval om welbepaalde doelstellingen te bereiken. De ambassadeurs van de lidstaten hebben een voorlopig akkoord goedgekeurd dat tussen het Parlement en de Europese Raad gesloten werd over het 'Pakket Circulaire Economie' ter herziening van de Richtlijn 94/62/EG.

Recycling van verpakkingen

Volgens het 'Pakket Circulaire Economie' zal het globale recyclingpercentage in 2025 65 % en in 2030 70 % moeten bedragen. Deze doelstellingen worden als volgt uitgesplitst per materiaal:

- 50 % van het plastic gerecycleerd in 2025 en 55 % in 2030;
- 25% van het hout gerecycleerd in 2025 en 30 % in 2030;
- 70 % van de ferrometalen in 2025 en 80 % in 2030;
- 70% van het glas in 2025 en 75 % in 2030;
- 75 % van het papier en karton in 2025 en 85 % in 2030.

In België legt het Samenwerkingsakkoord van 4 november 2008 betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval de minimale recyclingpercentages voor België vast:

80 % in gewicht van het verpakkingsafval moet gerecycleerd worden;

tussen 85 en 90 % van het gewicht van het verpakkingsafval moet worden teruggewonnen.

Voor het Brussels Gewest beoogt het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan de ontwikkeling van de recuperatie van plastic afval, hetzij door de Brusselse inzameling van verpakkingsplastic uit te breiden tot de hele Brusselse bevolking, hetzij door de inzameling van kunststoffen met uitzondering van verpakkingen uit te breiden (opname van hard niet-verpakkingsplastic in de selectieve inzamelingen aan huis en in zijn programma ter stimulatie van de sortering op werven).

Vanaf 2025 zal een UPV-schema voor alle verpakkingen verplicht worden. In dit domein beschikt België al over een interregionale UPV gebaseerd op een samenwerkingsakkoord sinds 1996. De meeste van de bovengenoemde doelstellingen zijn bereikt en zelfs overtroffen, behalve de doelstellingen voor de recycling van huishoudelijk plastic, waarvoor men een recyclingpercentage van 40 % wil behalen in 2020.

- Hergebruik van verpakkingen

Vóór 2024 moet de Commissie de gegevens over de hergebruikte verpakkingen van de lidstaten onderzoeken om na te gaan of het haalbaar is doelstellingen vast te stellen voor een minimumpercentage aan herbruikbare verpakkingen, met inbegrip van de berekeningsmethoden. Wat de aanmoediging van het hergebruik betreft, dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen de gezinnen en de industrie: voor de gezinnen stellen we in België een lichte systematische daling vast, voor de industrie neemt het hergebruik voortdurend toe.

3.1.3. Richtlijn betreffende het storten van afvalstoffen

De Richtlijn 1999/31/EG⁵ gaat over het storten van afvalstoffen om de negatieve effecten op het milieu en de menselijke gezondheid te voorkomen of te beperken. De tekst is van toepassing op alle interne stortplaatsen en alle permanente sites met uitsluiting van de stortzones vóór verwerking, de slibverspreiding, de aanaarding en de opslagplaatsen voor niet-verontreinigde grond afkomstig van de winning of exploitatie van steengroeves.

Deze Richtlijn definieert de criteria en procedures voor het aanvaarden van de afvalstoffen op de stortplaatsen, en verplicht de lidstaten om de Commissie elke drie jaar een rapport te bezorgen over de uitvoering van de Richtlijn. Dit rapport moet de strategieën en getroffen maatregelen bevatten, alsook de classificatie van de afvalstoffen, met inbegrip van de biologisch afbreekbare afvalstoffen, de hoeveelheid van deze jaarlijks gestorte afvalstoffen en het totale aantal bestaande stortplaatsen volgens een door de Commissie opgesteld formulier.

De wijzigingen van de richtlijn betreffende het storten van afvalstoffen hebben in het BHG uitsluitend betrekking op de bestaande oude stortplaatsen. In het BHG is momenteel immers geen enkele stortplaats meer actief.

Nochtans eist de Commissie een implementatieplan dat een evaluatie van de recyclingpercentages, de stortingspercentages (buiten het Gewest) en de overige verwerkingspercentages van de gemeentelijke afvalstoffen omvat, alsook cijfers over de stromen gestort afval uit het verleden, het heden en de toekomst (buiten het Gewest).

Het HABP werkt zo stroomopwaarts mogelijk om de eventuele afvalstromen bestemd voor storting buiten zijn grondgebied tot een minimum te herleiden.

3.1.4. Richtlijn betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur

De Europese reglementering betreffende AEEA dateert van 2003. Ze is verspreid over twee richtlijnen waarvan de eerste (Richtlijn 2002/96/EG) meer bepaald betrekking heeft op de afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, door het invoeren van de financiering door de producent en zijn verantwoordingsplicht voor de inzameling en verwerking van de AEEA, waarvoor hij de beste beschikbare technieken moet toepassen. De tweede richtlijn (Richtlijn 2002/95/EG) is eerder gericht op de beperking van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur. De beide richtlijnen samen hebben tot doel het beheer van deze afvalstoffen te verbeteren door het ontstaan ervan te voorkomen en het hergebruik, recycling en andere vormen van terugwinning te bevorderen.

Een herziening van de AEEA-richtlijn heeft plaatsgevonden met de Richtlijn 2012/19/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012. Deze Richtlijn laat toe de reglementering in het licht van de technische vooruitgang aan te passen, de beperkingen uit te breiden tot alle elektrische en elektronische apparaten alsook tot de kabels of losse onderdelen en bijkomende uitzonderingen toe te voegen voor verschillende elektrische en elektronische apparaten waarvoor er momenteel nog geen geschikte alternatieven bestaan.

Volgens deze Richtlijn moet elke Lidstaat toezien op de implementatie van het principe van de producentenverantwoordelijkheid en zich ervan vergewissen dat er elk jaar een minimaal inzamelingspercentage behaald wordt. Vanaf 2016 wordt het minimale inzamelingspercentage op 45 % vastgelegd en berekend op basis van het totaalgewicht van de ingezamelde AEEA.

Het Europese Pakket Circulaire Economie heeft geen enkele wezenlijke wijziging van deze richtlijn aangebracht.

3.1.5. Richtlijn betreffende autowrakken

De Richtlijn 2000/53/EG wil het creëren van afvalstoffen afkomstig van afgedankte voertuigen voorkomen en de inzameling, het hergebruik en de recycling van hun bestanddelen bevorderen ter bescherming van het milieu. De doelstelling is om het hergebruiks- en valorisatiepercentage in 2015 te

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:01999L0031-20111213&from=EN>

verhogen tot 95 %. Deze Richtlijn, gewijzigd door de Richtlijnen 2008/33/EG en 2008/112/EG, legt de verplichtingen van de fabrikanten, materiaalleveranciers en OEM's vast.

Het Pakket Circulaire Economie heeft geen enkele wezenlijke wijziging van deze bepalingen aangebracht.

3.1.6. Richtlijn betreffende batterijen en accu's

De Richtlijn 2006/66/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 september 2006 verbiedt het in de handel brengen van bepaalde batterijen en accu's die kwik of cadmium bevatten in een hoeveelheid die een bepaalde drempelwaarde overschrijdt.

Deze richtlijn moedigt ook een hoog niveau van inzameling en recycling van afgedankte batterijen en accu's aan, evenals een verbetering van de milieuprestatie van alle actoren van de levenscyclus van de batterijen en accu's, ook op het moment van de recycling en verwijdering van deze afvalstoffen.

Het Europese Pakket Circulaire Economie heeft geen enkele wezenlijke wijziging van deze richtlijn aangebracht.

3.2. Federale reglementering en plannen

3.2.1. Federale roadmap voor de Circulaire Economie

Deze op 27 oktober 2016 op federaal niveau goedgekeurde roadmap bundelt 21 maatregelen die betrekking hebben op de federale bevoegdheden, en die met name gericht zijn op de verbetering van de wetgeving inzake de productnormen, de communicatie over duurzame consumptie en de bescherming van de consument, de ontwikkeling van de internationale samenwerkingen, de nationale indicatoren en statistieken enz. Deze maatregelen worden vóór eind 2019 van kracht.

Deze roadmap vult de gewestelijke initiatieven aan, zoals het Gewestelijk Plan voor Circulaire Economie in het BHG, het Vlaams Materialenprogramma in het Vlaams Gewest en het Plan Wallon des déchets-ressources in het Waals Gewest.

Het HABP is in overeenstemming met de Federale roadmap voor de Circulaire Economie en gaat in dezelfde richting als het document wat betreft de evaluatie van de prestaties op basis van indicatoren, de versterking van de voorbeeldfunctie van de Staat en de steun aan de herstelling van de producten.

3.3. Gewestelijke reglementering en plannen

3.3.1. Ordonnantie van 14 juni 2012 betreffende afvalstoffen

De Europese Kaderrichtlijn 2008/98/EG betreffende afvalstoffen (zie hierboven bij punt 1.6.1) legt een wettelijk kader vast voor de verwerking van afvalstoffen in Europa, in een optiek van gepast beheer steunende op de valorisatie- en recyclingtechnieken.

De Brusselse Ordonnantie van 14 juni 2012, die de Europese Kaderrichtlijn 2008/98/EG vertaalt, vormt een belangrijke stap voorwaarts in het gewestelijke afvalstoffenbeleid door een meer ambitieus en coherent juridisch kader voor te stellen dan de vorige ordonnantie betreffende de afvalstoffen van 7 maart 1991.

Het HABP sluit in zijn geheel perfect aan bij de ordonnantie van 14 juni 2012. De globale doelstellingen van het HABP zijn immers het implementeren van de ladder van Lansink voor de verwerking van de afvalstoffen, het verankeren van een transformatie naar duurzamere en meer circulaire consumptiepraktijken, het maximaliseren van het behoud en de nuttige toepassing van het materiaal, indien mogelijk lokaal, en het meetrokken van de economische aanbodsector in de circulaire praktijk. Deze doelstellingen stemmen overeen met de optiek van een gepast afvalstoffenbeheer en de valorisatie- en recyclingtechnieken.

Het HABP heeft eveneens tot doel het mechanisme van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid te optimaliseren, wat in de richting van de Richtlijn 2008/98/EG en de Ordonnantie van 14 juni 2012 gaat, die aandringen op een versterking van de verantwoordelijkheid van de afvalproducent.

3.3.2. Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende het beheer van afvalstoffen (Brudalex)

'Bruxelles/Brussel-Déchets-Afstoffen-LEX', afgekort tot Brudalex (Besluit van de Regering van 1 december 2016 betreffende het beheer van afvalstoffen) biedt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een wettelijk kader aan om over te schakelen op een circulaire economie, door de administratieve rompslomp te verminderen en de selectieve inzamelingen en het hergebruik van afvalstoffen te stimuleren. Brudalex codificeert de regels voor de uitvoering van het afvalstoffenbeheer door 11 bestaande besluiten te vervangen.

De hervorming is in werking getreden op 23 januari 2017 met uitzondering van het verbod op het gebruik van plastic zakken voor eenmalig gebruik dat van kracht werd op 1 september 2017 voor de kassazakken en op 1 september 2018 voor de overige plastic zakken bestemd voor het verpakken van koopwaren. De regels in verband met de rapportage van de afvalstoffen treden op 1 januari 2018 in werking.

De voornaamste wijzigingen zijn de volgende:

- verbod op het gebruik van plastic zakken voor eenmalig gebruik (d.w.z. niet-herbruikbaar) voor de kassazakken en voor alle overige zakken bestemd voor het verpakken van koopwaren. Dit verbod geldt voor alle detailhandelaars;
- hervorming op het vlak van traceerbaarheid, registratie en rapportage van afvalstoffen;
- hervorming van de regels in verband met de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid;
- wijziging van de regels voor het beheer van elektrisch en elektronisch afval, afgedankte voertuigen, vervallen geneesmiddelen en voedingsoliën en -vetten;
- hervorming van de algemene regels in verband met het beheer van afvalstoffen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (vervoer en inzameling van afvalstoffen, inzamel- en verwerkingsinrichtingen op het gewestelijk grondgebied, enz.);
- introductie van het begrip van inrichting die het inzamelen als nevenactiviteit uitoefent, om de selectieve inzamelingen in het Gewest te bevorderen;
- uitwerking van de regels in verband met de einde-afvalfase;
- wijziging van de lijst van geklasseerde inrichtingen.

3.3.3. Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan

Het afvalplan is het document dat het gewestelijk afvalbeleid wettelijk implementeert. Sinds 1992 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vier plannen gekend.

In de loop der jaren werd het bevoegdheidsgebied van het traditionele afvalbeleid almaar groter, systematischer en transversaler met de opname in de Europese en Brusselse teksten van de ladder van Lansink en zijn 'preventie'-trap enerzijds en de circulaire economie anderzijds. Op die manier is het afvalbeleid van een 'end of pipe'-oogpunt dat uitsluitend gericht was op het einde van de levensduur van de producten in de vorm van afval, geëvolueerd naar een 'cradle to cradle'-oogpunt dat eigen is aan de circulaire economie, die als doelstelling heeft de waarde van de hulpbronnen zo lang mogelijk te behouden binnen ons economisch systeem. Vandaag houdt het hulpbronnen- en afvalstoffenbeleid evenzeer verband met het thema van de sobere en verantwoorde consumptie stroomopwaarts als met het klassieke afvalstoffenbeheer stroomafwaarts, via de nieuwe samenwerkingseconomie- en deelpraktijken op de tussenliggende niveaus.

Gezien deze verregaande ontwikkelingen met betrekking tot het paradigma van het afvalstoffenbeleid dat stilaan een beleid van duurzaam hulpbronnenbeheer wordt, was het vierde Afvalplan achterhaald. Vandaar de noodzaak om het beleid op het vlak van het Hulpbronnen- en Afvalbeheer voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te herzien.

Het Gewestelijk Hulpbronnen- en Afvalstoffenplan kadert in de visie voor 2050 en streeft naar een programma van concrete acties, dat een gunstig kader moet creëren voor het bedenken van Brusselse oplossingen voor en door de Brusselse actoren zelf. Het gaat erom een grote impact te hebben op de circulariteit van de materie, de bescherming van het milieu en de lokale socio-economische verankering.

Het HABP behandelt al deze systemische aspecten en sluit transversaal aan op andere gewestelijke beleidsmaatregelen:

Het HABP sluit allereerst naadloos aan bij de Good Food-strategie – 'naar een duurzaam voedingssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest', in verband met thema's als voedselverspilling (Good Food) en biologisch afval met het oog op hun nuttige toepassing (compost, groenteteelt, ...).

Verder strookt het HABP volledig met het Gewestelijk Plan voor de Circulaire Economie (GPCE), door het ontwikkelen van de milieuvisie op het thema van de hulpbronnen en afvalstoffen en van de noodzakelijke transformatie van de handelspraktijken, van de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten gerelateerd aan de milieudoelstellingen.

Ten slotte draagt het HABP indirect bij tot het gewestelijk beleid op het vlak van lucht, klimaat en energie. Afvalpreventie en -beheer kunnen immers een aanzienlijke bijdrage leveren aan de vermindering van de uitstoot aan broeikasgassen (minder productie van goederen en diensten en minder verwerking van afvalstoffen via met name preventie), de verbetering van de luchtkwaliteit (met name door de restverontreiniging ten gevolge van de verbranding en de stank van de verwerking van biologisch afval te beperken) en het energiebeleid (door de energiebehoeften voor de productie en de verwerking van afvalstoffen te verkleinen en door de energetische valorisatie van het restafval te optimaliseren).

Het HABP hangt ook samen met het Gewestelijk Netheidsplan met betrekking tot de infrastructuur en inrichtingen voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk en gelijkgesteld afval, hetzij huis-aan-huis hetzij in de openbare ruimte.

Het HABP 2018 – 2023 en daarna, wordt onderverdeeld in strategische doelstellingen en is opgebouwd volgens een benadering per doelgroep: de gezinnen, de scholen, de professionals in het algemeen wiens activiteit tot de productie van afvalstoffen leidt, de professionals van de bouwsector, de professionals van de nieuwe economie van het duurzame hulpbronnenbeheer en ten slotte de professionals van de klassieke afvalstoffensector.

De strategische doelstellingen van het HABP zijn met name:

- de vraag naar goederen en diensten, evenals het afvalstoffenbeheer van de bedrijven en andere professionele activiteiten in een circulaire logica laten evolueren (verplichting tot afvalsortering en stimuleren van de ecobeheerpraktijk bij professionele activiteiten, begeleiding en ondersteuning van de in Brussel aanwezige Overheden om de weg te banen naar een voorbeeldfunctie);
- van de Brusselse bouwsector een toonbeeld van duurzaamheid in de bouw- en renovatiesector in een circulaire optiek maken;
- de Brusselse economische activiteiten die beantwoorden aan de behoeften, in lijn met het milieubeleid, van de consumenten naar meer circulariteit van de materie ontwikkelen en ondersteunen (stimuleren, aanmoedigen en ondersteunen van transformatie- en handelsactiviteiten die meer circulaire goederen en diensten aanbieden en specifieke ondersteuning van niet-rendabele activiteiten op het vlak van herstelling en voorbereiding voor hergebruik die door de sociale economie gedragen worden).

3.3.4. Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE)

Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE) werd goedgekeurd door het Gewest op 8 maart 2016. Dit plan vertegenwoordigt de implementatie van een reeks maatregelen die door de Europese Unie voorgesteld werden via het 'Pakket Circulaire Economie', dat hierboven toegelicht wordt. Het GPCE streeft drie algemene doelstellingen na: 1) de milieudoelstellingen omvormen tot economische kansen, 2) de circulaire economie in Brussel verankeren om lokaal te produceren wanneer dat mogelijk is, de verplaatsingen te verminderen, het gebruik van het grondgebied te optimaliseren en toegevoegde waarde voor de Brusselaars te creëren, en 3) bijdragen aan de jobcreatie. Het GPCE bevat transversale, sectorale en territoriale maatregelen, alsook maatregelen omtrent governance. Het plan wordt aangestuurd door Leefmilieu Brussel, samen met hub.brussels, Innoviris en Net Brussel (NB).

3.3.5. Ontwerp van Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO)

Het ontwerp van GPDO dat in 2013 in eerste lezing goedgekeurd en begin 2017 onderworpen werd aan een openbare enquête, promoot een op een globale manier gereguleerd leefmilieubeheer met het oog op de ontwikkeling van een stedelijk metabolisme dat minder hulpbronnen en energie verbruikt en minder afval produceert.

Het beleid inzake hulpbronnen- en afvalbeheer kadert in de dynamiek van het GPDO via de strategie van instandhouding en verbetering van het gewestelijk natuurlijk erfgoed door de afvalstoffen duurzaam te beheren (strategie 7 tool 5 van het GPDO).

3.3.6. Gewestelijk plan 'Tegen 2025 naar een koolstofarm Brussels Gewest'

Dit in 2010 goedgekeurde plan stelt een actieplan voor, dat bestaat uit maatregelen in diverse domeinen (gebouwen, vervoer, duurzame consumptie en afvalstoffen) met als doelstelling het verminderen van de broeikasgasemissies.

3.3.7. Gewestelijk Lucht-Klimaat-Energieplan

Het Gewestelijk Lucht-Energie-Klimaatplan is wettelijk gezien gebaseerd op het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing (BWLKE). Dit plan voorziet 59 maatregelen en 124 acties verdeeld over 9 assen die verband houden met gebouwen, vervoer, consumptie, stadsvernieuwing, bewaking van de luchtkwaliteit en aanpassing aan de klimaatverandering. Het plan legt niet alleen de richtsnoeren en maatregelen in het kader van deze thema's vast, die genomen moeten worden om de door het Gewest vooropgestelde doelstellingen te bereiken, maar oppert ook nieuwe maatregelen voor de sectoren gebouwen, vervoer, consumptie, enz.

3.3.8. Good Food-strategie – 'Naar een duurzaam voedingssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest'

De Good Food-strategie – 'Naar een duurzaam voedingssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest' – werd in december 2015 goedgekeurd. Ze heeft 4 prioritaire doelstellingen: (1) De lokale voedselproductie ontwikkelen in het kader van een ecologische en innovatieve aanpak. (2) De burgers al vanaf zeer jonge leeftijd sensibiliseren en betrekken. (3) De voedselverspilling verminderen en ten slotte (4) Acties uitwerken die rekening houden met de sociale en multiculturele aspecten van onze hoofdstad.

3.3.9. Gewestelijk plan voor openbare netheid

Het gewestelijk plan voor openbare netheid is een vijfjarenplan. Het netheidsplan 2012-2017 biedt een reeks maatregelen met de volgende doelstellingen:

- de communicatiekanalen afwisselen en vereenvoudigen om de verschillende doelgroepen nog beter te bereiken;
- vanuit het oogpunt van de repressie, de sancties voor de vervuilende gedragingen zo veel mogelijk harmoniseren om tot een rechtvaardige en coherente repressie binnen het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest te komen;
- uitgebreid communiceren over de vervuilende gedragingen en de sancties die hiervoor gelden en de aanwezigheid van de controlebeambten op het terrein versterken;
- de netheid van alle wijken verzekeren en garanderen;
- alle Brusselse scholen uitrusten met sorteermateriaal en er voldoende sensibiliseringsanimaties organiseren;
- de sortering van afvalstoffen en de afsluiting van een contract voor het ophalen van deze afvalstoffen opleggen aan alle andere afvalproducenten dan de huishoudelijke;
- sensibiliserings- en voorlichtingsacties voor de nieuwe inwoners inrichten, evenals een aangepast pedagogisch programma dat de diverse netheidsthema's bevat.

3.3.10. Plannen van de andere Gewesten

Afvalplan van Vlaanderen

Op 16 september 2016 heeft de Vlaamse Regering het uitvoeringsplan voor huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval goedgekeurd. Dit uitvoeringsplan vervangt twee vorige uitvoeringsplannen.

Het nieuwe plan is het resultaat van een nauwe samenwerking met de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten), Interafval, Go4Circle en andere actoren in de afval- en materialensector. Daarnaast werd bij de opmaak ervan ook rekening gehouden met de Europese richtlijnen en de in dit domein uitgevoerde wetenschappelijke studies. Het plan vertaalt het Vlaamse afval- en materialenbeleid van de komende jaren naar concrete acties op het terrein, zowel naar gezinnen als naar bedrijven toe, en richt zich vooral tot het lokale niveau.

Dit plan legt meerdere prioriteiten vast: meer afvalpreventie en hergebruik, minder zwerfvuil en sluikstorten, minder industrieel restafval en minimalisering van de afvalverwerking door verbranding en storten.

Afvalplan van Wallonië

Op 16 juni 2016 heeft Wallonië de eerste stap gezet naar de definitieve goedkeuring van het nieuwe Waalse Afvalstoffen-Hulpbronnenplan. '*Rien ne se perd et tout se transforme*' (niets gaat verloren, alles transformeert): de rode draad van het plan dat naadloos aansluit bij de circulaire economie, is de afvalproductie te zien als vermijdbaar en van het afval een hulpbron te maken. Het plan reikt bijgevolg nieuwe oriëntaties op het vlak van preventie en afvalbeheer aan en komt met een nieuwe visie op het beheer van de diverse stromen om een Waalse economie van recycling en nuttige toepassing van afvalstoffen te bevorderen. Het beoogt de herintroductie van nieuwe hulpbronnen in de verschillende productieketens en omvat een nieuw luik rond de openbare netheid.

Dit nieuwe plan zal het voorgaande vervangen, dat in 2010 afgelopen is, en zal het mogelijk maken om de nieuwe Europese verplichtingen met betrekking tot de circulaire economie en de verhoging van de recyclingpercentages te integreren. Hoewel sinds enkele jaren verbranding en recycling geleidelijk aan de plaats innemen van storten, wil men er nu immers vooral naar streven om het recyclingaandeel ten opzichte van het verbrandingsaandeel te vergroten.

Wat het huishoudelijk afval betreft, heeft Wallonië zich als streefdoel vooropgesteld het door Europa vastgelegde recyclingpercentage te behalen, en dus alle Waalse burgers ertoe aan te zetten om de organische fractie van hun huishoudelijk afval te scheiden, en P+MD, evenals, vanaf 1 januari 2019, plastic folie en hard plastic te sorteren.

De Afvalplannen van Vlaanderen en Wallonië vertonen heel wat gelijkenissen met het Brusselse Afvalplan. Verschillende doelstellingen van het HABP zijn identiek aan die van de andere Gewesten en veronderstellen dus een coördinatie tussen de verschillende Plannen via versterkte samenwerkingen tussen de Gewesten. Bovendien houden de doelstellingen die streven naar de administratieve vereenvoudiging van de reglementering inzake afvalstoffen en de optimalisering van het mechanisme van de UPV, een opvolging en coördinatie tussen de drie gewesten in.

De verschillende Plannen zijn ook nauw met elkaar verbonden gezien de afvalbewegingen tussen de gewesten (bv. afvalstoffen die naar stortplaatsen buiten het BHG overgebracht worden, organische afvalstoffen die in het BHG ingezameld en in het Vlaams Gewest verwerkt worden, enz.).

4. Afvalbeheerinfrastructuren en verwerkingsketens

4.1. Sorteercentrum voor PMD en papier-karton

De selectief ingezamelde PMD-verpakkingen en papier-karton worden naar het sorteercentrum Recyclis in Vorst overgebracht.

Recyclis beschikt over twee sorteerlijnen: de blauwe lijn voor het sorteren van PMD-verpakkingen en de gele lijn voor het sorteren van papier-karton.

A. De blauwe lijn

Op de blauwe lijn worden de PMD-verpakkingen in 7 fracties gesorteerd. De dagelijkse capaciteit van deze lijn bedraagt 20.000 ton. Op deze lijn doorloopt het afval 7 stappen (Recyclis, 2012a):

1. De zakopener scheurt de blauwe zakken open, zodat de inhoud vrijkomt.
2. In de handmatige voorsortering wordt het fout gesorteerd afval eruit gehaald.
3. De blazer haalt de lege blauwe zakken eruit.
4. De magneetband haalt de stalen verpakkingen eruit.
5. De optische sorteerder haalt het kleurloze PET, het blauwe PET, het groene PET, de HDPE en de drankkartons eruit en sorteert ze. PET (polyethyleentereftalaat) wordt gebruikt bij de fabricage van lichte kunststoffen (doorzichtige of gekleurde flessen, flacons, potjes, folie, enz.). De ondoorzichtige plastic flacons en flessen (reinigingsmiddel, melkflacons) zijn van HDPE (hogedensiteitpolyethyleen).
6. De Foucaultstroom-scheider haalt de aluminium verpakkingen eruit.
7. Wat dan nog niet gesorteerd is, doorloopt opnieuw de hele keten vanaf stap 4 voor een fijnere sortering

B. De gele lijn

Op de gele lijn wordt papier-karton in 4 fracties gesorteerd. De dagelijkse capaciteit van deze lijn bedraagt 80.000 ton. Op deze lijn doorloopt het afval 4 stappen (Recyclis, 2012b):

1. De kartonsterrenzeef haalt het grote karton eruit.
2. De zakkenopener scheurt de gele zakken open, zodat de inhoud vrijkomt.
3. De optische sorteerder haalt het papier van verschillende kwaliteit eruit en sorteert dit (gemengd papier, archiefpapier (wit) en kranten/brochures) alsook de lege gele zakken.
4. Een handmatige sortering/controle verfijnt de sortering van papier en karton.

Daarna verkoopt Recyclis de volgende gesorteerde materialen aan de industrie: papier van verschillende kwaliteit, karton, kleurloos PET, blauw PET, HDPE, drankkartons, staal en aluminium.

4.2. Composteercentrum

Het groenafval ingezameld bij de gezinnen, in de (gewestelijke en gemeentelijke) containerparken en aangeleverd door de gemeenten en tuinbouwbedrijven wordt hoofdzakelijk gecomposteerd in het gewestelijk composteercentrum van Brussel Compost in Vorst. In 2014 heeft Brussel Compost 17.839 ton groenafval gerecupereerd. De geproduceerde compost wordt vervolgens verkocht.

4.3. Gewestelijke verbrandingsoven van Brussel-Energie

Het niet-gesorteerd huishoudelijk afval (voornamelijk restafval) wordt verbrand in de installatie van Neder-Over-Heembeek die door Brussel-Energie beheerd wordt (gezamenlijke eigendom van Net Brussel en Suez Environnement). Daarnaast aanvaardt de verbrandingsoven ook door privéondernemingen, besturen, ziekenhuizen en openbare diensten aangeleverd, niet-gesorteerd afval van dezelfde aard als dat van de gezinnen.

De verbrandingsoven van Brussel-Energie produceert stroom, waarmee Engie kan voldoen aan de jaarlijkse behoeften van meer dan 65.000 Brusselse gezinnen, ofwel 12 % van de gezinnen van het BHG in 2017 (Net Brussel en BISA, 2017).

Volgens de laatste cijfers gepubliceerd door Brussel-Energie (Brussel-Energie, 2017) werd er in 2016 meer dan 499.000 ton afval verbrand, waarvan 335.000 ton uit huishoudelijk en gelijkgesteld afval van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestond en 164.000 ton uit niet-huishoudelijk afval afkomstig van handelszaken, Brusselse gemeenten, de gemeenten uit de rand van het BHG, bedrijven enz.

Met de door de verbranding geproduceerde warmte kan stroom opgewekt worden. Zodoende kon met de verbranding van deze afvalstoffen in 2016 een stroomproductie van 279 GWh gegenereerd worden, waarvan 86 % op het netwerk belandt. De resterende 14 % wordt gebruikt voor de werking van de verbrandingsoven.

De vaste verbrandingsresten waren in 2016 goed voor ca. 101.100 ton. Deze resten worden voornamelijk buiten België geëxporteerd om gevaloriseerd te worden en bestaan uit:

- 83.300 ton bodemas dat geëxtraheerd en per binnenschip naar Nederland verzonden wordt voor nuttige toepassing bij wegengrondwerken;
- 8.300 ton vliegias (van de elektrofilters afkomstig stof) dat verzameld en gevaloriseerd wordt als vulmateriaal voor zoutmijnen in Duitsland;
- 6.800 ton schroot dat bij het verlaten van de oven gerecupereerd wordt door een elektromagneet en dat na behandeling in de staalindustrie gevaloriseerd wordt;
- 3.000 ton zout als gevolg van het wassen van de rookgassen dat gerecupereerd en gerecycleerd wordt door een sodaproductent in Frankrijk.

Minder dan 1% van het uitgaande tonnage wordt niet gevaloriseerd. Het gaat om verontreinigende bestanddelen die tot een 'koek' samengeperst worden en na inertisatie in een stortplaats (klasse 2) in België opgeslagen worden.

4.4. Containerparken, PROXY CHIMIK-inzamelpunten en glasbollen

De gesorteerde afvalstoffen en het grofuiel kunnen ook naar de containerparken gebracht worden. In 2017 waren er:

- 2 gewestelijke en door Net Brussel beheerde containerparken toegankelijk voor alle Brusselse gezinnen;
- 2 door Net Brussel beheerde containerparken, waartoe slechts enkele gemeenten toegang hadden;
- 2 gemeentelijke containerparken;
- mobiele containerparken die door bepaalde gemeenten ter beschikking gesteld werden.

De huishoudelijke chemische afvalstoffen kunnen naar de PROXY CHIMIK-inzamelpunten gebracht worden, terwijl het glas in de glasbollen gedeponeerd moet worden.

4.5. Recy-K 21

Het project RECY-K wordt gedragen door Net Brussel en is een gewestelijk platform dat meerdere actoren samenbrengt die actief zijn in het domein van de circulaire economie en sociale economie, gespecialiseerd in hergebruik, herstelling en recyclage van afvalstoffen/hulpbronnen evenals in de opleiding en de socio-professionele herintegratie.

4.6. De inzamel-, sorteer- en verwerkingsinfrastructuur van de sociale economie

Het BHG telt meerdere bedrijven van de sociale economie die actief zijn op het vlak van hergebruik. Enkele voorbeelden: Terre, Spullenhulp, Oxfam Solidariteit, Emmaüs (La Poudrière), het Leger des Heils, enz. Deze bedrijven beschikken elk over hun inzamelpunten en sorteer- en verwerkingscentra evenals hun eigen transportmiddelen.

Een deel van de stroom aan kleding, grofuiel, AEEA enz. van de gezinnen wordt gerecupereerd door de verenigingen en bedrijven van de sociale economie. In 2015 werd alleen al voor de stromen textiel-grofuiel-AEEA iets meer dan 6.800 ton ingezameld, waarvan 55% hergebruikt werd. Het potentieel blijft echter nog aanzienlijk.

4.7. Biomethanisatie

Het BHG beschikt niet over een biomethanisatiecentrum op zijn grondgebied. Het voedselafval dat op vrijwillige basis selectief ingezameld wordt, wordt bijgevolg overgebracht naar een biomethanisatie-installatie in Ieper. Het biomethanisatieproces genereert enerzijds biogas dat gebruikt wordt voor de stroomproductie via warmtekrachtkoppeling en anderzijds digestaat (onverteerd organisch materiaal) dat eveneens ter plaatse gecomposteerd wordt met groenafval.

De Europese Unie is van plan om de selectieve inzameling en/of nuttige toepassing van het biologische afval van de gezinnen en de niet-industriële professionele activiteiten vanaf 1 januari 2024 verplicht te maken.

4.8. Storten

Het BHG beschikt niet meer over een stortplaats op zijn grondgebied en moet zijn afval dus naar een stortplaats buiten zijn gewestgrenzen overbrengen. In 2014 en in 2015 waren 5,2 % van de totale hoeveelheid afvalstoffen opgetekend in het Brussels afvalregister (registratiesysteem van de afvaltransporten), bestemd om overgebracht te worden naar een stortplaats buiten het grondgebied (verwerkingscode D1), hoofdzakelijk in de twee andere Belgische Gewesten.

De stortplaatsen waar de afvalstoffen naartoe gaan, vormen over het algemeen geen duurzame oplossing. Naast de mogelijke impact op het milieu (bodem- en waterverontreiniging, in beslag genomen terrein, uitstoot van BKG) voorkomt de overbrenging naar een stortplaats de latere nuttige toepassing van het materiaal in de afvalstoffen. Daarom wordt de overbrenging naar een stortplaats beschouwd als de minst aanbevolen verwerking bij het afvalstoffenbeheer (laatste trede op de ladder van Lansink) en zijn de Europese en gewestelijke beleidslijnen geneigd om de opening van nieuwe stortplaatsen te verbieden. Een van de grote uitdagingen voor morgen zal dus preventie en *design for recycling* zijn, zodat er geen afval meer naar een stortplaats overgebracht hoeft te worden.

Bronnen

1. LEEFMILIEU BRUSSEL, 2017. 'Besluit betreffende het beheer van afvalstoffen, "Brudalex"', infoches over afvalstoffen
2. LEEFMILIEU BRUSSEL, 2018. '3. Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid', factsheet, 21p. http://document.environnement.brussels/opac_css/electfile/Afval_03
3. BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, 2016. 'Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 1 december 2016 betreffende het beheer van afvalstoffen'
4. BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, 2016. 'Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie 2016-2020'
5. BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, 2018. 'Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling'
6. BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, 2013. 'Ordonnantie van 2 mei 2016 houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing'
7. BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, 2010. 'Tegen 2025 naar een koolstofarm Brussels Gewest: actieplannen voor duurzame energie'
8. BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, 2015. 'Good Food-strategie. Naar een duurzaam voedingssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest'
9. BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, 2012. 'Netheidsplan 2012-2017'
10. STRATEC 2018. 'Milieueffectenrapport van het ontwerp van het hulpbronnen- en afvalbeheerplan', studie uitgevoerd door Stratec in opdracht van Leefmilieu Brussel, april 2018, 129 pp.

11. EUROPESE UNIE, 2008. 'Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen', Publicatieblad nr. L 312 van 22 november 2008, p. 3-30
12. EUROPESE UNIE, 2004. 'Richtlijn 2004/12/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot wijziging van Richtlijn 94/6/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval', Publicatieblad nr. L 47 van 18 februari 2004, p. 26–32
13. EUROPESE UNIE, 1999. 'Richtlijn 1999/31/EG van de Raad van 26 april 1999 betreffende het storten van afvalstoffen', Publicatieblad nr. L 182 van 16 juli 1999, p. 1–19
14. EUROPESE UNIE, 2012. 'Richtlijn 2012/19/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA)', Publicatieblad nr. L 197 van 24 juli 2012, p. 38-71
15. EUROPESE UNIE, 2000. 'Richtlijn 2000/53/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2000 betreffende autowrakken - Verklaringen van de Commissie' - Publicatieblad nr. L 269 van 21 oktober 2000, p. 34-43
16. EUROPESE UNIE, 2006. Richtlijn 2006/66/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 september 2006 inzake batterijen en accu's, alsook afgedankte batterijen en accu's en tot intrekking van Richtlijn 91/157/EEG', Publicatieblad nr. L 266 van 26 september 2006, p. 1-14

Auteur(s) van de fiche

BABAR Louise

Revisie: DE VILLERS Juliette